

Kislexikon

Szerkesztőségünk jelen rovattal lapunk azon olvasóira gondol, akik egy-egy nem közismert fogalom hallatán lexikonért nyúlnának. Kislexikonunk a lap írásaiban előforduló kifejezések rövid, „felhasználóbarát” összefoglalásával kíván eligazítást nyújtani a biztonság- és védelempolitika fogalmi és szakkifejezés-rendszerében.

Hadászati/stratégiai atomfegyverek (*Strategic Nuclear Weapons – SNWs*)

Fontos ellenséges célpontok nagy, általában interkontinentális távolságú megtámadására tervezett atomfegyverek. Legtöbbször ellenséges hadászati nukleáris erők és a kapcsolódó infrastruktúra, valamint a lakosság és az ipari központok a célpontjaik. A hadászati atomfegyvereket általában nagy hatótávolságú ballisztikus rakéták juttatják célba. Ilyenek az interkontinentális ballisztikus rakéták és a tengeralattjáró-fedélzeti ballisztikus rakéták.

Harcászati/taktikai atomfegyverek (*Tactical Nuclear Weapons – TNW*)

Atomfegyverek, amelyeket az ellenség rövid távolságban, a hadszíntéren lévő egységeinek megtámadására terveztek. Leggyakoribb célpontjaik az ellenséges arcvonalak hagyományos erői és a hozzájuk kapcsolódó infrastruktúra. Emiatt a harcászati atomfegyvereket néha hadszíntéri fegyverekként is emlegetik. A taktikai atomfegyvereket kis, rövid vagy közepes hatótávolságú ballisztikus rakéták vagy robotrepülőgépek, vadász/bombázó repülőgépek és/vagy nagy hatótávolságú tüzérségi lövegek juttatják célba.

Interkontinentális ballisztikus rakéta (*Intercontinental Ballistic Missile – ICBM*)

Olyan ballisztikus rakéta, amelynek a hatótávolsága meghaladja az 5500 kilométert. Az ICBM-ek nukleáris töltettel vannak felszerelve, jóllehet a hagyományos vagy más tömegpusztító fegyver tölteteit is célba juttathatják. Több, külön célra irányítható töltetet tartalmazó vizsztatérő egységekkel is elláthatók, s telepítésük, valamint indításuk történhet szárazföldi helyhez kötött silókból vagy mozgatható indító berendezésekből. Az ICBM-eket gyakran hadászati rakétáknak is nevezik.

Kis hatótávolságú rakéta (*Short-range Missile – SRM*)

500 kilométernél rövidebb hatótávolságú ballisztikus rakéta. Az SRM-ek szárazföldi telepítésűek, és helyhez kötött, illetve mobil indító berendezésekből egyaránt indíthatóak. Nukleáris, hagyományos vagy más tömegpusztító fegyver is felszerelhetők. Az SRM-eket gyakran nevezik harcászati, vagy hadszíntéri rakétáknak is.

Közepes hatótávolságú ballisztikus rakéta (*Intermediate-range Ballistic Missile – IRBM*)

Olyan ballisztikus rakéta, amelynek a hatótávolsága 1000-tól 5500 kilométerig terjed. Az IRBM-ek szárazföldi telepítésűek, és rögzített, illetve mozgatható indító berendezésekből egyaránt indíthatók. Nukleáris, hagyományos, biológiai vagy vegyi robbanófejekkel is felszerelhetők. Gyakran nevezik őket harcászati vagy hadszíntéri rakétáknak is. Az 1987-es közepes hatótávolságú atomfegyverekre vonatkozó szerződés (*Intermediate-range Nuclear Force Treaty – INF*) valamennyi szárazföldi telepítésű szovjet és amerikai IRBM felszámolásáról rendelkezett.

Rövid hatótávolságú ballisztikus rakéta (*Shorter-range Ballistic Missile – SRBM*)

Olyan ballisztikus rakéta, amely 500-tól 1000 kilométerig terjedő hatótávolsággal rendelkezik. Szárazföldi telepítésűek, és rögzített, illetve mozgatható indító berendezésekből egyaránt indíthatók. Nukleáris, hagyományos vagy más tömegpusztító töltetekkel is fel lehet szerelni őket. Gyakran nevezik őket hadszíntéri rakétá-

knak is. Az 1987-es közepes hatótávolságú atomfegyverekre vonatkozó szerződés (*Intermediate-range Nuclear Force Treaty, INF*) valamennyi szárazföldi telepítésű szovjet és amerikai SRBM felszámolásáról rendelkezett..

Tengeralattjáró-fedélzeti ballisztikus rakéta (*Submarine-Launched Ballistic Missile – SLBM*)

5500 kilométert meghaladó hatótávolságú ballisztikus rakéta, amelyet tengeralattjáróra telepítettek és onnan indítanak. Általában az SLBM-eket is atomtöltettel szerelik fel, de hagyományos és más tömegpusztító fegyverek tölteteinek célba juttatására is alkalmasak, illetve több, külön célra irányítható töltetet tartalmazó visszatérő egységekkel is elláthatók. Az ICBM-ekkel szemben azonban az SLBM-ek tengeri telepítésűek, rövidebb a hatótávolságuk, csak könnyebb töltet célba juttatására alkalmasak, és valamivel kevésbé pontosak. Mivel nehezen bemérhető tengeralattjárókra vannak telepítve, jól védettek az ellenséges támadással szemben, ami nagyon hatásos második csapásmérő képességű fegyverré teszi őket. ■

E számunk szerzői

Póti László, a Külügyminisztérium munkatársa

Gazdik Gyula, az NKE SVKI tudományos főmunkatársa

Jordán Gyula, a történettudományok kandidátusa

Kulcsár István, újságíró

Péczeli Anna, a BCE doktorandusza

Biedermann Zsuzsánna, a BCE doktorandusza

Horváth Attila, az NKE HKK egyetemi docense

Marton Péter, a BCE Társadalomtudományi Karának adjunktusa